Signature of Invigilators

1. ....

2. ....

LAW
PAPER-III

DEC-08/16

Roll No. ☐☐☐☐☐
(In figures as in Admit Card)

Roll. No. ....

....
(in words)

Name of the Areas/Section (if any)..................

Time Allowed : 2-1/2 hours] **[Maximum Marks : 200**

Instructions for the Candidates

1. Write your Roll Number in the space provided on the top of this page.
2. Write name of your Elective/Section if any.
3. Answer to short answer/essay type questions are to be written in the space provided below each question or after the questions in test booklet itself. No additional sheets are to be used.
4. Read instructions given inside carefully.
5. Last page is attached at the end of the test booklet for rough work.
6. If you write your name or put any special mark on any part of the test booklet which may disclose in any way your identity, you will render yourself liable to disqualification.
7. Use of calculator or any other Electronics Devices is prohibited.
8. There is no negative marking.
9. You should return the test booklet to the invigilator at the end of the examination and should not carry any paper outside the examination hall.

પરીક્ષાર્થીઓ માટે સૂચનાઓ :

૧. આ પૃષ્ઠના ઉપલા ભાગે આપેલી જગ્યામાં તમારી ક્રમાંક સંખ્યા (રોલ નંબર) લખો.
૨. તમે જે વિકલ્પનો ઉત્તર આપો તેનો સ્પષ્ટ નિર્દેશ કરો.
૩. ટૂંકનોંધ કે નિબંધ પ્રકારના પ્રશ્નોના ઉત્તર દરેક પ્રશ્નની નીચે આપેલી જગ્યામાં જ લખો. વધારાના કોઈ કાગળનો ઉપયોગ કરશો નહીં.
૪. અંદર આપેલી સૂચનાઓ ધ્યાનથી વાંચો.
૫. આ ઉત્તરપોથીમાં અંતે આપેલું પૃષ્ઠ કાચા કામ માટે છે.
૬. આ ઉત્તરપોથીમાં ક્યાંય પણ તમારી ઓળખ કરાવી દે એવી રીતે તમારું નામ કે કોઈ ચોક્કસ નિશાની કરી હશે તો તમને આ પરીક્ષા માટે ગેરલાયક ગણવામાં આવશે.
૭. કેલક્યુલેટર અથવા ઈલેક્ટ્રોનિક્સ સાધનોનો ઉપયોગ કરવો નહીં.
૮. નકારાત્મક ગુણાંક પદ્ધતિ નથી.
૯. પ્રશ્નપત્ર લખાઈ રહે એટલે આ ઉત્તરપોથી તમારા નિરીક્ષકને આપી દેવી. પરીક્ષાખંડની બહાર કોઈ પણ પ્રશ્નપત્ર લઈ જવું નહીં.

FOR OFFICE USE ONLY
MARKS OBTAINED

Question Number	Marks Obtained	Question Number	Marks Obtained	Question Number	Marks Obtained
1.		18.			
2.		19.			
3.		20.			
4.		21.			
5.		22.			
6.		23.			
7.		24.			
8.		25.			
9.		26.			
10.					
11.					
12.					
13.					
14.					
15.					
16.					
17.					

Total Marks obtained ....

Signature of the co-ordinator ....
(Evaluation)

SEAL

LAW

Paper–III

વિધિ

પેપર–III

Note : This paper contains **FOUR** Sections. You are required to attempt all of them.

નોંધ : આ પ્રશ્નપત્રમાં ચાર વિભાગો છે. તમારે બધા વિભાગોના પ્રશ્નોના જવાબો આપવાના છે.

Section I

વિભાગ I

Note : Read the following paragraph and answer Questions (1-5) given below in 30 words each. Attempt ALL the questions. [Marks : 5×5=25]

નોંધ : નીચેનો પેરેગ્રાફ વાંચી આપેલ દરેક પ્રશ્નો (૧ થી ૫) ના જવાબ ૩૦ શબ્દોમાં આપો. બધા જ પ્રશ્નોના જવાબ આપો.

The legitimacy of judicial decisions depends upon a shared perception that it is independent and non-political. By the word 'non-political' we mean that the judges are not committed to any political party or an ideology canvassed by one or more political parties. At least I do not share the view that the judges must be a political. Such a view contradicts the views expressed by the judges themselves. Justice Patanjali Sastry said as early as in 1952 that while deciding the reasonableness of restrictions on Fundamental Rights, the social philosophy of a judge was bound to be reflected in his decisions. The word 'non-political' must be distinguish from the word 'apolitical'. A judge cannot be 'a political' because like any other citizen he is bound to share political preferences and ideologies. But a judge can be non-political in the sense that his decisions are based not on considerations of power but on principles. The expression 'being political' is understood in a pejorative sense as meaning shrewd enough to understand the mechanics of power and adjusting one's decision to considerations of acquiring power. A judge is not political in this sense. A judge decides whether a person's Fundamental Right is violated without any regard to whether recognition of such a Fundmental Right would have deleterious consequences for the power structure. The court has to make political judgement about the scope of a Fundamental Right because utlimately it is also a decision regarding the scope of the power of the government. Such political jdugement of the court is, however, not governed by the politics of power structure. A judge need not be a political but she must be independent, fearless and impartial.

ન્યાયિક નિર્ણયોની કાયદેસરતાનો આધાર સામાન્ય ખ્યાલ છે કે તે સ્વતંત્ર અને બીનરાજકીય છે. સામાન્ય રીતે આપણા મતે 'બીન રાજકીય' એટલે ન્યાયાધીશો કોઈ રાજકીય પક્ષ પરત્વે સમર્પિત નથી અથવા રાજકીય પક્ષો દ્વારા પ્રસિદ્ધ અમુક ચોકકસ વિચારધારા પ્રત્યે સમર્પિત નથી. હું એ મંતવ્ય સાથે સંમત નથી કે ન્યાયાધીશો અરાજકીય હોવા જોઈએ. આવું મંતવ્ય ન્યાયાધીશોએ પોતે અભિવ્યક્ત કરેલ મંતવ્યનું વિરોધી છે ન્યાયમૂર્તિ પતંજલિ શાસ્ત્રીએ છેક ૧૯૫૨ માં કહ્યું હતું કે મૂળભૂત અધિકારો પરના નિયંત્રણોનું વાજબીપણું નકકી કરવામાં ન્યાયાધીશની પોતાની વિચારસરણીનું પ્રતિબિંબ ચૂકાદાઓમાં અવશ્ય પડે છે. 'બીન રાજકીય' શબ્દને 'અરાજકીય' શબ્દથી ભિન્ન કરવો જોઈએ. ન્યાયાધીશ 'અરાજકીય' હોય શકે નહીં કારણ કે અન્ય નાગરિકની જેમજ તેની રાજકીય પસંદગીઓ અને વિચારસરણીઓ હોય. પરંતુ ન્યાયાધીશ 'બીનરાજકીય' હોય, જેનો અર્થ એમ થાય કે એના નિર્ણયોનો આધાર સત્તાની વિચારણા ન હોય પરંતુ સિદ્ધાંતો હોય. ''રાજકીય હોવું'' શબ્દનો અર્થ ઉપહાસજનક રીતે કરવામાં આવે છે જે અનુસાર સત્તાની કામગીરી સમજી પોતાના નિર્ણયો તે અનુસાર ગોઠવવાની પટુતાનું સૂચક છે ન્યાયાધીશ આ અર્થમાં રાજકીય નથી. ન્યાયાધીશે કોઈ વ્યક્તિના મૂળભૂત અધિકારનો ભંગ થયો છે કે કેમ તેનો નિર્ણય કરવાનો છે જે કરતી વખતે તેણે નિર્ણયની સત્તા માળખાના પરિણામો પર નુકસાનકારક અસર પડશે કે કેમ તેનો વિચાર કરવાનો નથી અદાલતના મૂળભૂત અધિકારના વિસ્તાર સંદર્ભેનો નિર્ણય રાજકીય નિર્ણય છે કારણ કે આ નિર્ણય સરકારની સત્તાના વ્યાપનો નિર્ણય છે. અદાલતનો આવો રાજકીય નિર્ણય, એ સત્તામાળખાના રાજકારણથી દોરવાયેલો નિર્ણય નથી. ન્યાયાધીશે 'અરાજકીય' રહેવું જરૂરી નથી પરંતુ તેણીએ સ્વતંત્ર, નિર્ભય અને તટસ્થ રહેવાનું છે.

Questions **:**

1. **Explain the meaning of the words 'non-political' and 'apolitical'.**

   'બિનરાજકીય' અને અરાજકીય શબ્દનો અર્થ સમજાવો.

2. **Why does the author not agree that a judge must be apolitical ?**
લેખક શા માટે સંમત થતા નથી કે ન્યાયાધીશે અરાજકીય હોવું જોઈએ ?

3. **Why is the expression 'being political' used in a pejorative sense ?**
'રાજકીય હોવું' એ શબ્દ શા કારણથી ઉપહાસજનક રીતે વપરાય છે ?

4. **What, according to the author, is a 'political judgement' ?**

લેખકના મતે 'રાજકીય ચૂકાદો' એટલે શું ?

5. **What are essential qualities of a judge ?**

ન્યાયાધીશ માટેના આવશ્યક ગુણો કયા છે ?

Section II

વિભાગ II

Note : This Section contains **fifteen (15)** short answer type questions of **five (5)** marks each, to be answered in about **thirty (30)** words each. Attempt **ALL** questions **(6-20)**. **[Marks: 5×15=75]**

નોંધ : આ વિભાગમાં પંદર (૧૫) લઘુ પ્રશ્નો છે. દરેકના ગુણાંક પાંચ (૫) છે. દરેક ઉત્તર આશરે ત્રીસ (૩૦) શબ્દોમાં લખાયેલો હોવો જરૂરી છે. બધા જ પ્રશ્નોના જવાબ આપો. (૬-૨૦)

6 Describe the concept of 'collegium' and 'consultation' for the appointment of judges of the Supreme Court and the High Court. Can the appointment of a judge made after 'consultation' be challenged on any ground ?

સર્વોચ્ચ અદાલત અને વડી અદાલતના ન્યાયાધીશોની નિમણૂંક માટે ''મંડળ'' અને ''પરામર્શ'' ના ખ્યાલનું વર્ણન કરો. શું પરામર્શ દ્વારા કરવામાં આવેલ ન્યાયાધીશોની નિમણૂંકને કોઈપણ મુદ્દા ઉપર અદાલતમાં પડકારી શકાય ?

7. "Rules of natural justice operate as implied mandatory requirements non-observance of which invalidates the exercise of power."—(Wade)

Analyse the above statement.

''કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતો કે જે આદેશાત્મક જરૂરિયાત છે. જેનું પાલન કર્યા સિવાય સત્તાનો ઉપયોગ રદબાતલ કરે છે''–(વેદ)

આ વિધાનને મૂલવો.

8. Critically comment on the functioning of Lokayukta's existing in some states in India.

ભારતના અમુક રાજ્યોમાં પ્રવર્તમાન લોકાયુક્તની કામગીરીની ટીકાત્મક આલોચના કરો.

9. **Comment on the application of doctrine of precedent in India.**
ભારતમાં પૂર્વનિર્ણય સિદ્ધાંતના અમલ અંગે ટીપ્પણી કરો.

10. **"In all robbery, there is either theft or extortion." Critically analyse this statement.**
''બધીજ લુટમાં ચોરી અથવા બળજબરીથી પડાવી લેવુ હોય છે.'' આ વિધાનને ટીકાત્મક રીતે મુલવો.

11. "Environment Protection Act, 1986 is a tiger without teeth and nail." Critically examine the statement.
''પર્યાવરણ સુરક્ષા અધિનિયમ, ૧૯૮૬ એ દાંત અને નખ વિનાના વાઘ જેવો છે.'' આ વિધાનને ટીકાત્મક રીતે મુલવો.

12. Discuss in brief amicable means of settlement of international disputes.
આંતરરાષ્ટ્રીય તકરારોની પતાવટ માટે શાંતિમય પદ્ધતિઓની સંક્ષિપ્ત ચર્ચા કરો.

13. **Explain the principle of 'sovereign equality of states'.**

''રાજ્યોની સાર્વભૌમ સમાનતા'' નો સિદ્ધાંત સમજાવો.

14. **Can a Hindu married woman adopt a child, if she is living separately from her husband without a decree of divorce ?**

શું અદાલત લગ્નવિચ્છેદના હુકમનામા વિના પતિથી અલગ રહેતી હિન્દુ પરણિત સ્ત્રી બાળકને દત્તક લઈ શકે ?

15. **B gives his 19 years old daughter in marriage to A without her consent. Discuss the validity of this marriage under Hindu and Muslim law.**

'બ' એ તેની ૧૯ વર્ષની દિકરીના તેની સંમતિ વિના 'અ' સાથે લગ્ન કર્યા. આ લગ્નની યથાર્થતા હિન્દુ અને મુસ્લિમ કાયદા અન્વયે ચર્ચો.

16. **"Consent once given for divorce by mutual consent cannot be withdrawn unilaterally by one of the spouse." Comment in the light of recent judicial decisions.**

''પારસ્પરિક સમજૂતીથી લગ્નવિચ્છેદ માટે આપેલ સંમતિ કોઈ એક દાંપત્યસાથી એક પક્ષીય રીતે પરત ખેંચી શકે નહીં.'' આ વિધાન હાલના ન્યાયિક ચુકાદાઓના પરીપેક્ષમાં ચર્ચો.

17. **Reconcile between the role of United Nations to protect Human Rights and the hegemony of American State violating Human Rights with impunity.**

માનવ અધિકારોના રક્ષણમાં સંયુક્ત રાષ્ટ્રોની ભૂમિકા અને અમેરિકન રાજ્યોના ચૂપકીદી પૂર્વક માનવ અધિકાર ભંગની નેતાગીરી વચ્ચે અનુકૂલન સાંધો.

18. **Do the services provided by medical professionals to the patient amount to 'service' under the Consumer Protection Act, 1986 ? Discuss with reference to relevant case law.**

દર્દીઓને તબીબી વ્યવસાયિકો દ્વારા આપવામાં આવતી સેવા એ ગ્રાહક સુરક્ષા ધારા ૧૯૮૬ હેઠળ 'સેવા' ગણી શકાય ? આ સંબંધી અદાલતના નિર્ણયોના પરીપ્રેક્ષ્યમાં ચર્ચો.

19. **Explain and elucidate the neighbours rule laid down by Lord Atkin in Donoghue *Vs.* Stevenson.**

''ડોનોધ વિરૂદ્ધ સ્ટીવનસન'' ના કેસમાં લોર્ડ એટકીને સ્થાપેલ પડોશી પ્રત્યે જવાબદારીનો નિયમ (નેબર રૂલ) ને સમજાવો અને સ્પષ્ટ કરો.

20. **Doctrine of Indoor management and constructive notice are the two sides of the same coin. Explain.**

''આંતરિક સંચાલનનો સિદ્ધાંત અને રચનાત્મક સૂચના એક જ સિક્કાની બે બાજુઓ છે.'' ચર્ચો.

Section III

વિભાગ III

Note : This Section contains five (5) questions of 12 marks each to be answered in about 200 words each. [Marks : 12×5=60]

નોંધ : આ વિભાગમાં પાંચ (૫) પ્રશ્નો છે. દરેકના ગુણાંક બાર (૧૨) છે. દરેક ઉત્તર 'આશરે બસો (૨૦૦) શબ્દોમાં' લખાયેલો હોવો જરૂરી છે.

21. Rape is not an offence against body but against the dignity of human being and is an affront to human rights. Analyse this statement in the light of the development of law relating to rape in India.

''બળાત્કાર એ શરીર પ્રત્યેનો ગુન્હો નથી પરંતુ માનવ ગૌરવ વિરૂદ્ધનો ગુન્હો છે અને આ ગુન્હો એ માનવ અધિકારનો ભંગ છે.'' આ વિધાનનું ભારતીય બળાત્કારને લગતા પ્રગતિશીલ કાયદાને અનુલક્ષીને પૃથક્કરણ કરો.

22. "Introduction of Section 138-A—The Negotiable Instruments Act, 1881 has resulted into excessive litigation with little benefit to the parties—Analyse.

પરક્રામ્ય લેખ અધિનિયમ, ૧૮૮૧ ની કલમ ૧૩૮-એ ના કારણે ન્યાયતંત્રમાં તકરારોનો ભરાવો થયો છે અને તેનો ન્યૂનતમ લાભ પક્ષકારને થયો છે. ચર્ચો.

23. "Election Commission has full powers to hold and conduct elections, but its power is not autocratic and its decisions are subject to judicial review." Comment.

ચૂંટણી આયોગને ચૂંટણી આયોજન અને ચૂંટણી કરવા અંગેની પૂર્ણ સત્તા છે, પરંતુ તેની સત્તા એકહથ્થુ નથી. અને તેને લીધેલા નિર્ણયો ન્યાયિક સમીક્ષાને આધીન છે. ચર્ચો.

24. Convention on Rights of Children (CRC) have been fully translated in the Juvenile Justice (Care and Protection) Act of Children, 2000." Comment.

બાળ અધિકાર અંગેનો આંતરરાષ્ટ્રીય ઠરાવનો સંપૂર્ણ સમાવેશ બાળ ન્યાય (જતન અને રક્ષણ) અધિનિયમ ૨૦૦૦ માં થયો છે. ચર્ચો.

25. Critically discuss the doctrine of Ultra-vires as envisaged in Company Law.

કંપની ધારામાં દર્શાવેલ ''સત્તા બાહ્ય'' સિદ્ધાંતની ટીકાત્મક ચર્ચા કરો.